

Nadere uiteenzetting reactie consultatie Dierwaardige Veehouderij

Graag vraag ik met klem uw aandacht voor onderstaande reactie.

1. De AMvB is niet verenigbaar met Europees recht

- 1.1. Met name artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1099/2009 over de bescherming van dieren bij het doden stelt onomwonden: “Dieren worden bespaard van elke vermijdbare pijn, spanning of lijden tijdens het doden en met de daaraan voorafgaande handelingen.”
- 1.2. Hoewel deze bepaling in eerste instantie betrekking heeft op het slachtproces, is in Europese rechtspraak en beleidsontwikkeling herhaaldelijk erkend dat het principe van vermijdbare pijn en spanning vermijden ruimer moet worden geïnterpreteerd, en ook leidend moet zijn in de houderijfase. Het huidige voorstel laat echter wél de volgende praktijken toe:
 - i. Geen verplichting tot uitloop of weidegang
 - ii. Langdurige opsluiting van zeugen in kraamkooien (minimaal nog 15 jaar toegestaan)
 - iii. Huisvesting van kalveren in eenzame, individuele hokken
 - iv. Leven op betonnen roostervloeren zonder zachte ligplekken
 - v. Te vroeg spenen van biggen, en onvoldoende ijzerrijke of vezelrijke voeding voor kalveren; en
 - vi. Onvoldoende ruimte en slechte luchtkwaliteit in stallen
- 1.3. Deze structurele elementen van de voorgestelde regeling kunnen niet worden beschouwd als ‘dierwaardig’ en zijn in strijd met het Europese vereiste om vermijdbaar (!) lijden te voorkomen. Onvoldoende blijkt uit de toelichting op de AMvB/totstadkomingsgeschiedenis, waarom het lijden niet verder vermeden kan worden. In deze reactie zal ik daar - in aanvulling op voorgaande - nader op in gaan.

2. De AMvB druist in tegen de bedoeling van de nationale wetgever

- 2.1. De Wet dieren is bij de herziening van 2022 expliciet aangepast om ruimte te maken voor de maatschappelijke norm van een dierwaardige veehouderij. De Tweede Kamer heeft meermaals duidelijk gemaakt dat dit geen vrijblijvende term is, maar een juridisch en beleidsmatig ankerpunt. De minister zelf heeft bij de behandeling van het wetsvoorstel erkend dat dierwaardigheid natuurlijk gedrag, bewegingsvrijheid, sociaal contact,

goede voeding, een schone en zachte ligplek en toegang tot buitenlucht omvat.

- 2.2. Het voorgestelde besluit ondermijnt deze uitgangspunten echter op fundamentele punten. Voor zover de bepalingen zich al verhouden tot de letter van de wet (wat ik ten zeerste betwist), druist het voorstel in tegen de geest en bedoeling van die wet. De invulling van de AMvB zijn onevenredig gelet op het gediende belang van de voedselindustrie. De lage en ontoereikende normen getuigen niet van proportionaliteit, immers: er zijn dierwaardigere normen, betere normen, minder (levens)ingrijpende wijze van veehouderij om toch het belang van de vee-industrie te behartigen. De regeling laat de feitelijke situatie in de veehouderij grotendeels intact, en legaliseert daarmee praktijken die aantoonbaar schadelijk zijn voor dieren, en waarvan wetenschappelijke en maatschappelijke consensus al jaren stelt dat ze niet acceptabel zijn:
- i. De geboden ruimte, bewegingsvrijheid, voeding, sociale interactie en toegang tot buitenlucht zijn in het voorstel minimaal tot afwezig, en bieden nauwelijks verbetering ten opzichte van de huidige situatie.
 - ii. Het voorstel laat praktijken bestaan die aantoonbaar en structureel lijden veroorzaken, zoals langdurige fixatie in kraamkooien, eenzame huisvesting van kalveren, en het ontbreken van stro, ruwvoer of frisse lucht.
 - iii. Er bestaan alternatieve methoden en houderijsystemen die het belang van dierwaardigheid wél waarborgen, zonder het functioneren van de voedselproductie wezenlijk te ondermijnen.
- 2.3. Kortom: er zijn effectievere, dierwaardigere en minder ingrijpende alternatieven beschikbaar om dezelfde doelen te bereiken. Het niet kiezen voor deze alternatieven maakt de gemaakte afweging disproportioneel en daarmee juridisch onhoudbaar. Het voorstel doet alsof er een noodzakelijke spanning bestaat tussen dierenwelzijn en voedselproductie, terwijl in werkelijkheid een evenwichtige, meer toekomstgerichte en ethisch verantwoorde veehouderij juridisch, technisch en economisch wél mogelijk is. Door daar niet voor te kiezen en in plaats daarvan te blijven bij ontoereikende normen, getuigt het besluit niet van een eerlijke of proportionele belangenafweging.

3. De zorgplicht is bindend en wordt geschonden

3.1. De verplichting om dieren te beschermen tegen vermijdbaar lijden is verankerd in de huidige Wet dieren, onder meer in:

- i. Artikel 1.3 jo. 1.4: de algemene zorgplicht van dierhouders, maar ook van de overheid als regelgever
- ii. Artikel 2.1: het verbod op het toebrengen van onnodige schade of pijn aan dieren (met name de zinsnede "overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is") - huidig voorstel overschrijdt hetgeen ter bereiking van het doel noodzakelijk is
- iii. Artikel 2.2 en 2.3a: bepalingen over het waarborgen van dierenwelzijn door middel van algemene maatregelen van bestuur (met name lid twee) - waar het wetsvoorstel nagenoeg op alle vlakken tekortschiet

3.2. Het inmiddels vervallen artikel 1.12 van het Besluit houders van dieren (per 1 januari 2023) vormde een expliciete uitwerking van dit principe. De zorgplicht is echter niet verdwenen, maar herbevestigd in de actuele wetsteksten.

3.3. Door dit voorstel, waarmee schadelijke systemen zoals kraamkooien, eenzame hokken, beperkte bewegingsruimte en gebrek aan frisse lucht wordt toegestaan, wordt deze zorgplicht stelselmatig geschonden.

4. AMvB strookt niet met wettelijke grondslag (Wet dieren)

4.1. De Wet dieren en de bijbehorende wijzigingswetten bevatten duidelijke juridische criteria voor wat onder een goede omgeving, goede gezondheid en natuurlijk gedrag verstaan moet worden binnen een dierwaardige veehouderij. Deze criteria zijn niet vrijblijvend — zij vormen het juridisch kader waaraan lagere regelgeving zoals een AMvB zich moet houden.

4.2. Volgens de wet omvat een dierwaardige veehouderij onder andere:

- i. Goede omgeving: "Een stalconcept waarin dieren van alle leeftijden de keuzevrijheid en ruimte hebben om soorteigen gedrag uit te voeren, inhoudende geen kooihuisvesting, voldoende thermisch comfort en keuzevrijheid."
- ii. Goede gezondheid: "Een stalconcept en management dat het risico op veel voorkomende gezondheidsproblemen minimaliseert, waartoe in ieder geval voorzien wordt in geschikte vloeren en ondergrond."
- iii. Natuurlijk gedrag: "Een stalconcept dat voorziet in de gedragsbehoeften van de soort, onder andere voor wat betreft sociaal gedrag, zelfverzorgend

gedrag, foerageergedrag, territoriaal gedrag, maternaal gedrag en rustgedrag.”

4.3. De voorgestelde AMvB komt op geen enkel punt tegemoet aan deze wettelijke uitgangspunten. Integendeel:

- i. Kooihuisvesting blijft toegestaan (bijv. kraamkooien tot minstens 2040)
- ii. Keuzevrijheid en toegang tot buitenlucht ontbreken
- iii. Geschikte vloeren, rustplekken of thermisch comfort zijn niet gegarandeerd
- iv. Gedragsbehoeften als foerageren, sociaal gedrag en moederzorg worden genegeerd

4.4. Dit betekent dat de AMvB zich niet verhoudt tot de Wet dieren, waar het zijn wettelijke basis juist aan ontleent. Als de invulling van een AMvB haaks staat op de wettelijke normen die het zegt te concretiseren, is er sprake van onbevoegdheid of misbruik van de delegatiegrondslag

5. Conclusie: dit voorstel is niet verenigbaar met wet- en regelgeving

5.1. Het voorstel van minister Wiersma voldoet noch aan de Europese vereisten, noch aan de nationale zorgplicht, en ondermijnt het doel van de Wet dieren. Het legitimeert juist de omstandigheden die de wetgever wilde verbeteren, en staat ver af van wat onder een "dierwaardige veehouderij" verstaan moet worden.

Ik roep de Kamer daarom dringend op om:

- i. Het voorstel in zijn huidige vorm niet te aanvaarden
- ii. De minister op te roepen tot het opstellen van een nieuwe regeling, die:
 - A. uitloop en weidegang als norm hanteert
 - B. een einde maakt aan kraamkooien en eenzame kalverhokken
 - C. gezonde voeding, zachte ligplekken en buitenlucht garandeert
 - D. juridisch en feitelijk invulling geeft aan de zorgplicht uit de Wet dieren
 - E. En daarmee verenigbaar is met het Europese recht en nationale (zorg)plichten!

gr. Nicole